

## บทที่ 12

### คนเกาหลีในสายตาของชาวต่างประเทศ

บทนี้จะกล่าวถึงโครงสร้างบุคลิกขั้นพื้นฐานของคนเกาหลีในสายตาของคนต่างชาติ การมองในแนวนี้จักก่อให้เกิดการมองเห็นภาพของชาวเกาหลีอีกมุมมองหนึ่ง ซึ่งอาจคล้ายคลึงหรือแตกต่างไปจากมุมมองของชาวเกาหลีเองที่ได้เขียนอธิบายเกี่ยวกับอุปนิสัยประจำชาติของตนดังที่ได้กล่าวอย่างละเอียดในบทก่อนหน้านี้อแล้ว อย่างไรก็ตาม ผู้อ่านจะต้องไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วนในขณะที่อ่าน ทั้งนี้เพราะชาวต่างชาติอาจมีข้อจำกัดหลายประการ ได้แก่ (1) อาจใช้มาตรฐานทางวัฒนธรรมของสังคมของตนเองเป็นเกณฑ์ในการวัด (2) อาจไม่รู้จักเกาหลีดีพอในทุกแง่ เพราะใช้เวลาศึกษาสังคมนี้เพียงช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ทำให้ขาดความรู้เท่าที่ควร (3) อาจไม่รู้ภาษาเกาหลี และ/หรือเข้าใจประวัติศาสตร์ ความคิด ความเชื่อ และค่านิยมไม่ลึกซึ้งเพียงพอ ก่อให้เกิดความไขว้เขวและสรุปผลไม่ตรงกับข้อเท็จจริง และ (4) อาจมีอคติ (หรือมีทัศนคติที่ดี) ต่อคนและสังคมเกาหลีล่วงหน้ามาก่อนแล้ว หรือประสบกับเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความประทับใจไปในทางใดทางหนึ่ง ทำให้ขาดความเป็นกลางในการมองภาพของคนเกาหลี นอกจากนี้ ชาวต่างประเทศอาจด่วนสรุปว่าคนเกาหลีเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ก่อนที่จะมองโดยรอบให้เกิดความแน่ชัดเสียก่อน จึงก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนหรืออาจจับภาพในประเด็นเล็ก ๆ แล้วนำมาอธิบายคนและสังคมเกาหลีเป็นส่วนรวม

ในทางตรงกันข้าม มุมมองของชาวต่างชาติต่อสังคมเกาหลีอาจทำให้เราได้ภาพที่ชัดเจน ทั้งนี้เพราะจะสามารถสังเกตแบบแผนพฤติกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมโดยไม่ถูกบดบังจากกฎเกณฑ์ทางวัฒนธรรมเกาหลี (cultural bounded) ให้เป็นกรอบในการมอง อีกทั้งสามารถวิพากษ์วิจารณ์แบบตรงไปตรงมาอีกด้วย ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้อ่านที่ต้องใช้ความระมัดระวังให้มากกว่าตอนที่ปักใจเชื่อ รวมทั้งควรนำข้อสรุปของคนหนึ่งไปเปรียบเทียบกับของคนอื่น เพื่อให้เกิดความแน่ชัดขึ้น

## คนต่างชาติมองคนเกาหลี

จีนและญี่ปุ่นเป็นชนชาติที่เกี่ยวข้องกับคนเกาหลีมานานนับตั้งแต่ครั้งก่อนคริสตกาล ตลอดช่วงประวัติศาสตร์ในอดีตอันยาวนาน จีนจะอ้างอยู่เสมอว่าดินแดนบนคาบสมุทรเกาหลีเป็นส่วนหนึ่งของจีน โดยเรียกว่า มณฑลโกลาง ซึ่งมีการเขียนแผนที่ผนวกดินแดนแห่งนี้ไว้ในแผนที่ของจีนในสมัยราชวงศ์ฮั่น (ราวปี 206 ก่อนคริสต์ศักราช- ค.ศ. 184) ราชวงศ์หยวน (ราวปี ค.ศ. 1215-1367) และราชวงศ์ชิง (ราวปี ค.ศ. 1636-1911) ส่วนโชกุนอิเคโยชิแห่งญี่ปุ่นได้ยกกองทัพบุกเกาหลี 2 ครั้งในปี ค.ศ. 1592 และ ค.ศ. 1597 แต่กระทำไม่สำเร็จ ต่อมาเมื่อญี่ปุ่นทำสงครามกับจีน (ค.ศ. 1894-1895) และกับรัสเซีย (ค.ศ. 1904) ญี่ปุ่นได้ส่งกองทหารเข้าไปในเกาหลีเพื่อใช้เป็นฐานที่มั่นในการโจมตีทั้งสองประเทศ และในที่สุด ญี่ปุ่นก็ผนวกดินแดนบนคาบสมุทรแห่งนี้เป็นอาณานิคมของญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1910

คนจีนในอดีตจะมองคนเกาหลีว่าเป็นคนป่าเถื่อน (คนจีนโบราณจะเรียกชาวต่างชาติว่า “คนป่าเถื่อน” ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นคนผิวสีเหลืองหรือคนผิวขาว) ที่จะต้องสวมักัดต่อจีนและส่งคนเข้าไปในประเทศจีนเพื่อเรียนรู้ศิลปวิทยาการ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีชั้นสูงจากจีน ในขณะที่คนญี่ปุ่นจะมองคนเกาหลีว่าโง่เขลาและอ่อนแอ และต้องเป็นข้าทาสบริวารชาวอาทิตย์อุทัย

สำหรับอิทธิพลของชาวตะวันตกกลุ่มแรกที่เข้ามาในเกาหลีนั้น คือพวกพ่อค้าชาวปอร์ตุเกสโดยนำเรือสินค้าเดินทางไปยังประเทศญี่ปุ่นในราวปี ค.ศ. 1543 และนำคริสต์ศาสนาเข้าไปเผยแพร่ในดินแดนซากระ ต่อมาได้ร่วมเดินทางพร้อมกับกองทัพของโชกุนอิเคโยชิเข้าไปยังเกาหลีในปี ค.ศ. 1592 ส่วนชาวสเปนเป็นคนผิวขาวชาติที่สองเข้าไปในเกาหลีในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 16 และในปี ค.ศ. 1626 เรือของชาวฮอลันดาได้อับปางลงใกล้กับเกาะเชจู มีผู้รอดชีวิต 3 คน หนึ่งในจำนวนนี้มีชื่อว่า Jan Janse Weltevee ได้ถูกส่งไปยังราชสำนักที่กรุงโซล และเขาได้ช่วยเหลือเกาหลีสร้างอาวุธทันสมัยขึ้น

ต่อมา ชาวยุโรปต่างทยอยเข้าไปยังเกาหลีเรื่อยมา ทำให้วัฒนธรรมของชาวตะวันตกมีเหนือความรู้สึกรังเกียจของคนเกาหลีบางกลุ่ม โดยหันไปยึดถือความรู้ทาง

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน จึงเกิดการตั้งกลุ่มที่เรียกว่า ซิรัค (Sirak) หรือที่เรียกว่าความรู้ทางตะวันตก (western knowledge) เมื่อราวคริสต์ศตวรรษที่ 17-18 อย่างไรก็ตาม คนในราชสำนักส่วนใหญ่ของเกาหลียังคงยึดมั่นในวัฒนธรรมตะวันออกและแสดงความไม่เป็นมิตรกับต่างชาติ อีกทั้งชอบอยู่อย่างโดดเดี่ยว ไม่คบค้าสมาคมกับชนชาติใด ยกเว้นจีน จึงได้ออกกฎหมายปกป้องการเข้ามาของต่างชาติ รวมทั้งสนับสนุนให้ประชาชนต่อต้านอิทธิพลของตะวันตก จึงเกิดกระบวนการตงฮัก (Tonghak) ในปี ค.ศ. 1863 เพื่อท้าทายชนต่างชาติและวัฒนธรรมของพวกเขาฝรั่ง ดังนั้น ความปั่นป่วนวุ่นวายทางการเมืองจึงเกิดขึ้นระหว่างกลุ่มนิยมตะวันตกที่ร่วมกับมหาอำนาจที่ต้องการมีอิทธิพลและผลประโยชน์เหนือเกาหลี กับกลุ่มต่อต้านต่างชาติ เหตุการณ์ได้พลิกผันและเกิดความรุนแรงอย่างต่อเนื่องเรื่อยมา จนในที่สุดเกาหลีก็ตกเป็นอาณานิคมของญี่ปุ่นในกาลต่อมาแม้ว่าเกาหลีจะประกาศตนเป็นรัฐเอกราช (Hermit state) ที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับชาติใดก็ตาม

ความเกี่ยวข้องกันระหว่างชนชาติตะวันตกและชาติอื่น ๆ กับสังคมเกาหลีมีมาช้านานดังที่กล่าวแล้วข้างต้น ในที่นี้จะขอนำข้อคิดเห็นของชาวต่างชาติบางคนที่มีโอกาสเข้าไปในเกาหลีและได้เขียนบรรยายลักษณะอุปนิสัยประจำชาติของชาวเมืองโซมไว้ ดังนี้

## 1. ทักษะของชาวอังกฤษ

อิซาเบลล่า บิชอป (Isabella Bishop) นักเขียนสตรีชาวอังกฤษได้ปลอมตัวเป็นชายเดินทางท่องเที่ยวไปในเกาหลี เมื่อปี ค.ศ. 1898 ได้เขียนพรรณนาเกี่ยวกับคนเกาหลีว่า “เป็นชนโง่เขลาและไร้การศึกษา ทำให้ไม่มีความหวังที่จะก้าวไปสู่อนาคตที่ดีได้... ทรัพย์สินของผู้คนส่วนใหญ่ถูกปล้นแล้วนำไปบำรุงบำเรอความสุขของเหล่าข้าราชการและราชสำนักเกือบทั้งหมด... คนเกาหลีทั่วไปจะจงเกลียดชังคนจีนและคนญี่ปุ่นที่มีอิทธิพลเหนือเกาหลี และราชสำนักที่ครอบครองอำนาจสูงสุดของรัฐไว้ แต่ความเกลียดชังดังกล่าวไม่ได้ส่งผลใด ๆ ขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะชาวเกาหลีมีบุคลิกแบบง่าย ๆ เปราะบาง และชอบทำตามคำสั่ง”<sup>1</sup>

## 2. ทักษะของนักมานุษยวิทยาชาวอเมริกัน I

คอร์เนลิอุส ออสกู๊ด (Cornelius Osgood) นักมานุษยวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยเยลล์ชาวอเมริกันเข้าไปศึกษาคนและสังคมวัฒนธรรมของเกาหลีในปี ค.ศ. 1947 โดยใช้แนว

การศึกษาของนักมานุษยวิทยาเป็นเวลานานนับปี ข้อสังเกตของเขาต่อคนเกาหลีมีดังนี้ คนเกาหลีมีบุคลิกภาพขึ้นอยู่กับคำกล่าวอ้างของสมาชิกร่วมสังคมคนอื่น (oral character) กล่าวคือ คำพูดของคนในสังคมจะเป็นตัวกำหนดสถานภาพและบทบาทของบุคคล ออสกูดเห็นว่าที่เป็นเช่นนี้เป็นผลมาจากการได้รับการเอาอกเอาใจมากเกินไปตั้งแต่เยาว์วัย ทำให้เป็นเสมือนเด็กที่ต้องการการป้อนข้าวป้อนน้ำจากมารดา จึงทำให้เกิดเป็นบุคลิกภาพของการอยากรู้อยากเห็น (curiosity) ช่างพูด (volubility) ใจร้อน (haste) และไม่อยู่นิ่งเฉย (restless) การมองแบบนี้ ผู้วิจัยได้อ้างแนวคิดของซิกมันด์ ฟรอยด์ นักจิตวิทยาผู้มีชื่อเสียงที่ชี้ถึงบุคลิกภาพแบบ oral-sadistic components จึงได้นำมาเป็นตัวชี้ถึงคุณลักษณะบุคลิกภาพของคนเกาหลีว่าน่าจะเป็นแบบนี้

ออสกูดกล่าวต่อไปว่า คนเกาหลีที่เขาพบเห็นเป็นคนเก็บตัว (introversion) มีอารมณ์แปรปรวนไม่แน่นอน (considerable emotional instability) โดยมีความสามารถที่จะอยู่ในสภาพที่สงบนิ่งคล้ายกับหมีที่นอนอยู่ แต่จะร้อนรน คุ้ยคล้ายเสียที่ถูกแหย่ คนเกาหลีจะเก็บอารมณ์ไว้ภายใน (pent-up emotion) มีความกลัว (fears) ชอบคาดการณ์ล่วงหน้า (speculation) และกระวนกระวายใจ (anxiety) ลักษณะบุคลิกภาพแบบนี้คล้ายคลึงกับผู้คนที่อาศัยอยู่ในเขตหนาวทางตอนเหนือของโลก อนึ่ง วีรบุรุษที่คนเกาหลียกย่องก็คือ ผู้ที่ไม่ทำลายคนอื่น

นักมานุษยวิทยาผู้นี้ได้พยายามค้นหาคำอธิบายถึงคนเกาหลีอีกหลายแง่มุมหลายมุม ดังเช่น คนเกาหลีจะไม่ยอมรับวัฒนธรรมจีนว่าเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตของพวกเขา เนื่องจากเห็นว่าคนจีนเป็นคนที่มีความคิดมากเกินไป (too rational) กระทำตนเป็นทางการเกินขอบเขต (too formal) และเป็นเสมือนคนไร้อารมณ์ (emotionally too cold) โดยทั่วไปแล้ว คนเกาหลีจะประพฤติดนเป็นคนที่เรียบร้อย เช่น นั่งกับพื้นรับประทานอาหารที่มีแต่เพียงน้ำพริก กิมจิและข้าวสวย อาหารเหล่านี้จะมีกลิ่นและรสจัด ส่วนเครื่องแต่งกายนั้น จะใช้ผ้าสีดำ สีขาว ซึ่งดูเป็นสีพื้น ๆ และสวมหมวก ส่วนการแต่งกายของชนชั้นสูง (yangban) จะบ่งชี้ถึงอุปนิสัยประจำชาติของการชอบอยู่นิ่งเฉยและไม่ทำงาน ดังนั้นคนเกาหลีในยุคนี้จึงถูกกล่าวหาว่าเป็นชนชาติที่จืดจางที่สุดในโลก ในขณะที่อีกมุมมองหนึ่งจะชื่นชมว่าคนเกาหลีเป็นคนขยัน อดทน และมีพลังกำลังมหาศาลในการทำงาน ด้วยเหตุนี้ ออสกูดจึงตั้งข้อสงสัยว่าเขาไม่รู้อะไรจะเชื่อในมุมมองใด จึงได้เสนอว่า ควรไปทำการสังเกตด้วยตัวเองจะดีกว่า

ออกสตูดิโอว่า คนเกาหลีชอบดื่มและเดินร้านเป็นชีวิตจิตใจ เมื่อดื่มสุราถึงจุดหนึ่ง แล้วคนที่มาร่วมงานเลี้ยงจะเริ่มขว้างปาก้อนหินใส่กันและกันอันเป็นการแสดงถึงความรุนแรง ในขณะที่การร้องเพลงก็จะส่งเสียงดังขึ้นเรื่อย ๆ และเต็มเปี่ยมไปด้วยการแสดงออกทางอารมณ์อย่างเต็มที่ คล้ายกับคนรัสเซีย ซึ่งเป็นเสมือน “การมีอารมณ์ร่วมกันในยามราตรีท่ามกลางเสียงกึกก้องและเสียงร่ำล้นของเครื่องดนตรีที่ตั้งสนั่นเพื่อขับไล่ความหนาวเย็นยามหิมะโปรยปรายลงมาอย่างไม่ขาดสาย”

แบบแผนของช่วงชีวิตในวัยเด็กของคนเกาหลีเป็นเรื่องที่น่าสนใจยิ่ง ในวัยเด็กนั้น พ่อแม่จะเอาใจใส่เลี้ยงดูเป็นอย่างดี แต่เมื่อมีน้องคนเล็กคลอดตามมา พี่ชายและพี่สาวก็จะแสวงหาของเล่นอื่นมาทดแทนเพื่อหาความสนุกสนานและเพลิดเพลิน โดยจะอยู่ในสายตาของปู่ย่าแทน เด็ก ๆ จะได้รับการเอาอกเอาใจด้วยการรับฟังเรื่องราวทุกเรื่องของเด็กๆ เจ้าคุณเล่าในเรื่องการหลับนอนอย่างใกล้ชิดประดุจคนไข้ที่อยู่ในโรงพยาบาล หนึ่ง ช่วงเวลาที่เด็กมีความสุขที่สุดก็คือ เวลารับประทานอาหาร

ต่อมาเมื่อเด็กน้อยเจริญวัยขึ้นก็จะเริ่มมีความรับผิดชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการตำรวมกิริยามารยาทด้วยการให้ความเคารพยำเกรงผู้ใหญ่ที่เป็นชายสูงอายุในบ้านและผู้คนรอบข้าง ลักษณะดังนี้จะแตกต่างจากเด็กอเมริกันที่พยายามหลบหลีกการควบคุมของผู้ปกครอง บางครั้งยังต่อต้านผู้ใหญ่ทั้งทางตรงและทางอ้อมอีกด้วย ซึ่งพฤติกรรมดังนี้จะถูกห้ามเด็ดขาดในสังคมเกาหลี หนึ่ง ความสัมพันธ์ในครอบครัวนั้น ผู้เป็นพ่อจะดูแลอบรมอันเป็นแบบฉบับของบทบาทผู้เป็นพ่อและจะทำตัวเหินห่างจากลูก ๆ ดังนั้น แม่จึงทำหน้าที่ทะนุถนอมอุ้มชูเลี้ยงดูด้วยการโอบกอดเพื่อแสดงความรักในวัยเยาว์ของเด็กเป็นเวลาหลายปี อีกประการหนึ่งที่ผู้วิจัยให้ความสนใจก็คือ ในเกาหลี อาหารถือเป็นสิ่งที่ทุกคนให้ความสำคัญมาก เพราะบ่อยครั้งที่เด็กจะอ้าปาก หรือไม่ก็ดูดหัวนม่มือของตนเอง

ออกสตูดิโอเน้นว่า คนเกาหลี (ในช่วงที่เขาศึกษาเมื่อปี ค.ศ. 1947) เป็นคนไม่ค่อยขยันขันแข็งเมื่อเทียบกับคนจีน คนญี่ปุ่นและคนเยอรมัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าไม่มีแนวความคิดในการชอบแสวงหาผลประโยชน์ตอบแทน (หรือมีความเป็นผู้ประกอบการ) ดังเช่นคนจีนและคนยิว แต่มีลักษณะคล้ายกับชาวไอริชและชาวสเปน ดังนั้น ค่านิยมในเรื่องแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางด้านวัตถุนิยมจึงดูต่ำเกินไป

หากย้อนไปในอดีตสมัยโบราณราวสองพันปีก่อนคริสตศักราช ออสกูคได้ค้นพบว่า มีชนหลายกลุ่มอาศัยอยู่บนคาบสมุทรเกาหลี เช่น ชนเผ่า Kaya Pyonhan Yamak (Weimai) Maguk Malgal Suksin (Umnu) Yujin Okjo Chinhan และ Mahan เป็นต้น ชนแต่ละเผ่ามีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง มีโครงสร้างทางสังคมแบบง่าย ๆ อยู่กันเป็นกลุ่ม ๆ มีหัวหน้าเผ่าทำหน้าที่ดูแลทุกข์สุขของมวลสมาชิก ชนเหล่านี้นับถือลัทธิคนทรง (Shamanism) มีนิสัยร่าเริงชอบร้องเพลง กินดื่ม และเต้นรำเมื่อมีงานเทศกาลและในช่วงเวลาว่างจากการงาน ต่อมา ชนเผ่าดังกล่าวได้รวมตัวกันเป็นอาณาจักรเพ็กเจ ซิลลาและโคกูริวในยุคสามอาณาจักร และในที่สุดก็รวมตัวกันเป็นอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวกันในยุคราชวงศ์ชิลลาหรืออาณาจักรโชซอนในระหว่างปี ค.ศ. 1392-1910 จะเห็นว่าการศึกษาของออสกูคได้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างในชนชาติที่เรียกตัวเองว่าเกาหลี ซึ่งจะไม่สอดคล้องกับความคิดของนักวิชาการของเกาหลียุคใหม่ที่มักอ้างว่า คนเกาหลีเป็นชนเผ่าพันธุ์เดียวกันและมีวัฒนธรรมเหมือนกัน<sup>2</sup>

อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่า เมื่อมาอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นเวลานานหลายศตวรรษ ชนต่างเผ่าอาจผสมกลมกลืนกันและกัน ดังเช่นกรณีของญี่ปุ่นที่มีชนหลายเผ่าพันธุ์อพยพมาอาศัยอยู่บนเกาะญี่ปุ่น และในที่สุดก็กลายเป็นชนชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะและไร้นกลุ่มน้อยเข้ามาอาศัยแทรกอยู่ ดังนั้น คนเกาหลีปัจจุบันจึงพึงพอใจในความเป็นชนชาติที่มีวัฒนธรรมและภาษาเดียวกันทั่วทั้งประเทศ จึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่กลุ่มผู้นำใช้สร้างลัทธิชาตินิยมขึ้น ลัทธิชาตินิยมนี้ได้รับการใช้ในการปกป้องการหลั่งไหลของวัฒนธรรมและสินค้าต่างชาติเข้าไปในเกาหลีในยุคปลายของอาณาจักรโชซอน ใช้ในการกอบกู้อิสรภาพของชาติในช่วงที่ถูกญี่ปุ่นเข้ายึดครองเป็นอาณานิคม และใช้ในการปลุกจิตสำนึกให้ทุกคนร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาเศรษฐกิจในยุคใหม่สมัยสาธารณรัฐที่สามที่มีประธานาธิบดีปัก จุงฮี เป็นผู้นำประเทศหนึ่ง มีการใช้ลัทธิชาตินิยมในการปกป้องและสร้างความมั่นคงของชาติต่อต้านการรุกรานของเกาหลีเหนือ และใช้ปลุกพลังให้ประชาชนขยันขันแข็งในการทำงานและมีระเบียบวินัย โดยชักชวนว่า เราชาวเกาหลีจะต้องร่วมกันเป็นหนึ่งทำงานหนักเพื่อผลประโยชน์ของคนเกาหลีทั้งมวล โดยจะไม่ถูกแบ่งปันให้คนกลุ่มอื่นใดเพราะเกาหลีเป็นชาติที่ปราศจากชนกลุ่มน้อย

ผู้เขียนมีความเห็นว่า แม้จะอ้างถึงความเป็นหนึ่งเดียวของชนในชาติ แต่พื้นฐานทางด้านสังคมที่เป็นผลมาจากการรวมตัวตามสายตระกูลหรือโคตร (clan) ที่เกี่ยวพันโดยตรง

กับชนเผ่าดั้งเดิมหลาย ๆ เผ่า อีกทั้งแต่ละตระกูลตั้งรกรากอยู่ตามท้องถิ่นเฉพาะเขต ทำให้มีการมองสังคมเกาหลีว่าเป็นสังคมที่รวมของสายตระกูลหลาย ๆ สายเข้าด้วยกัน เสมือนหนึ่ง การเอาก้อนหินหลายก้อนมารวมเข้าไว้บนคาบสมุทรเกาหลี ก้อนหินแต่ละก้อนมีอิสระต่อกัน และมีแบบแผนทางสังคมเป็นหน่วยหนึ่ง ทำให้มีการแข่งขันต่อสู้แย่งชิง และชิงดีชิงเด่น ระหว่างตระกูลเสมอ ในขณะที่เดียวกัน จะมีความร่วมมือระหว่างตระกูลเช่นกัน ลักษณะเช่นนี้ ทำให้เราสามารถมองเห็นรอยปริงของสังคมอย่างเห็นได้ชัด

ต่อมาเมื่อสังคมพัฒนามาถึงยุคปัจจุบัน รากเหง้าของสายตระกูลยังคงเป็นพื้นฐานหลักของการรวมตัวกันเป็นสังคมยุคใหม่เช่นนี้เช่นกัน แม้ว่าจะมีปัจจัยอื่น เช่น การปกครองระบอบประชาธิปไตย การกลายเป็นสังคมอุตสาหกรรม สังคมเมือง ระบบการศึกษายุคใหม่ รวมทั้งอิทธิพลของวัฒนธรรมสากล (คอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษ วัฒนธรรมตะวันตก ฯลฯ) ที่เข้ามาสร้างความผูกพันระหว่างสายตระกูล ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงในระบบสังคมของเกาหลีในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา แต่ระบบเสริมของวัฒนธรรมดั้งเดิมยังคงเป็นแรงยึดเหนี่ยวให้การเกาะตัวทางสังคมตามรูปแบบเดิมและยังคงดำรงอยู่ได้ในระดับหนึ่ง

ผู้เขียนมีความเห็นว่า รูปลักษณะของสังคมเกาหลีในยุคปัจจุบันมีลักษณะตามทฤษฎีการแตกตัวและการรวมตัว (Fission and Fusion theory) กล่าวคือ แต่ละตระกูลจะจับเกี่ยวแข่งขันกันอย่างเอาเป็นเอาตายภายในสังคมเดียวกัน แต่เมื่อต้องเผชิญกับสังคมอื่น ทุกกลุ่มหรือทุกสายตระกูลจะรวมตัวกันเป็นหนึ่งเพื่อต่อกรกับคู่ต่อสู้ซึ่งเป็นคนจากภายนอกสังคมเกาหลี

### 3. ทศนะจากนักมานุษยวิทยาชาวอเมริกัน II

วินเซนท์ เอส อาร์ บรันดท์ (Vincent S.R. Brandt) นักมานุษยวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดเดินทางไปศึกษาค้นคว้าวิจัยในหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ชายทะเลแห่งหนึ่งของเกาหลี เมื่อ ค.ศ. 1965-1966 เพื่อเก็บข้อมูลทำวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก จากนั้นได้พิมพ์ผลงานออกเป็นหนังสือชื่อ A Korean Village : Between Farm and Sea เขาได้เล่าถึงการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบทอย่างละเอียดว่าชุมชนแห่งนี้ว่า กลุ่มเครือญาติที่สืบสายสัมพันธ์ทางสายเลือด (lineage) ของแต่ละตระกูล (clan) จะผูกพันเกี่ยวดองระหว่างสมาชิกญาติพี่น้อง

เดียวกันอย่างใกล้ชิด (solidarity of the kinship group) ทั้งนี้เพราะพิธีกรรมตามคำสอนของ ลัทธิขงจื้อเป็นตัวเสริมให้สมาชิกในแต่ละสายตระกูลผนึกกันเป็นปึกแผ่น โดยทุกคนจะต้อง เข้าร่วมในกิจกรรมกราบไหว้บรรพบุรุษแห่งเดียวกันทุกปี รวมทั้งในวันปีใหม่ที่ถูกหลานจะ ไปแสดงความเคารพต่อญาติผู้ใหญ่ ตลอดจนกิจกรรมอื่น ๆ ที่ญาติจะทำร่วมกันเสมอ ๆ อนึ่ง แต่ละคนที่สังกัดในกลุ่มทางสายเลือดจะได้รับการกำหนดตำแหน่ง (status or social rank) ตาม อายุ (age) ในกลุ่มซึ่งจะเป็นพื้นฐานของการแสดงพฤติกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างกัน และกัน ทั้งนี้เพราะแบบแผนความประพฤติที่มีต่อกันและกันจะเป็นไปตามลำดับความสูงต่ำ (hierarchy) ของสมาชิกที่ดำรงตำแหน่งทางสังคมในกลุ่มหรือตระกูลนั้น ๆ ด้วยเหตุนี้ จึงเป็น การกำหนดพฤติกรรมทางสังคมที่มีความชัดเจน

ในชุมชนที่ศึกษา ประกอบด้วยสกุลใหญ่ ๆ 3 สกุล คือ (Chonju) Yi, (Kimhae) Kim, Mun และสกุลอื่นอีก 8 สกุลที่มีจำนวนเพียงสกุลละ 1-3 ครัวเรือนเท่านั้น ความผูกพันที่ เชื่อมโยงคนต่างสกุลเข้าด้วยกันเป็นชุมชน (community) จะผ่านทางศาสนา การปกครอง ท้องถิ่น โรงเรียนและพิธีกรรมของชุมชน จึงส่งผลให้ชุมชนแห่งนี้มีลักษณะเฉพาะและเป็น อิสระจากชุมชนอื่น อย่างไรก็ตามบรรทัดที่ย่ำว่า แต่ละสกุลจะมีการแข่งขันกัน และก่อให้เกิด ข้อขัดแย้งระหว่างสกุลเสมอ

เมื่อเกาหลีเริ่มพัฒนาเศรษฐกิจ เด็กหนุ่มพากันอพยพโยกย้ายไปทำงานในเมือง และตามโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ พวกเขาปฏิเสธที่จะทำงานในไร่นาและจับ ปลาซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิม ทำให้ชุมชนเริ่มเปลี่ยนแปลงไปเพราะมีการนำสิ่งใหม่ (innovation) เข้า มาใช้ในชุมชน อีกทั้งสมาชิกหนุ่มสาวมักมองหางานจากภายนอกชุมชนเพื่อแสวงหาความ เจริญก้าวหน้าในชีวิต แต่ถึงกระนั้นก็ตาม ความผูกพันต่อกลุ่มเครือญาติและความเป็นคนจาก พื้นเพเดียวกันยังคงมีอยู่อย่างเหนียวแน่นในหมู่เด็กหนุ่มที่อพยพไปทำงานที่อื่น ซึ่งพวกเขาจะ พึ่งพาอาศัยกันและกันยามที่อยู่ไกลบ้าน และจะพากันกลับบ้านเพื่อประกอบพิธีกรรมกราบ ไหว้บรรพบุรุษที่จัดให้มีขึ้นในชุมชนเดิมทุกปี

#### 4. คนเกาหลีในสายตาของนักธุรกิจ : คนเกาหลีในเขตเมือง



ในบทความเรื่อง What Makes Koreans Tick? ซึ่งเขียนโดยแจ็ก เอเบอร์โซลด์ (Jack Aebersold) นั้นเป็นการวิเคราะห์จากประสบการณ์ของผู้เขียนที่ต้องการชี้ให้เห็นถึงลักษณะธรรมชาติทางด้านจิตวิทยาของคนเกาหลี (Korean psychological nature) ที่เป็นผลมาจากประวัติศาสตร์อันยาวนานซึ่งได้ก่อให้เกิดเป็นรูปลักษณะของบุคลิกภาพของชนในชาตินี้ ทำให้คนเกาหลีมีลักษณะที่แปลกแตกต่างไปจากชนชาวตะวันตกอื่น ๆ ผู้เขียนได้เน้นกล่าวถึงบุคลิกภาพเด่น ๆ ที่ชาวต่างประเทศควรรู้เพื่อจะสามารถนำไปใช้ประโยชน์เมื่อต้องติดต่อสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้ากับคนเกาหลี ทั้งนี้เพราะเป็นบทความที่พิมพ์ในหนังสือชื่อ *กุญแจที่จะสร้างความสำเร็จทางธุรกิจในเกาหลี* ที่ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1988 อนึ่ง บทความนี้จะเน้นกล่าวถึงคนเกาหลีในบริบทของคนที่อยู่อาศัยในเมืองเป็นสำคัญ

เอเบอร์โซลด์ เริ่มต้นด้วยการยกคำกล่าวของคนเกาหลีชื่อ ลี ซุกกี (Lee Suk-ki) ที่เขียนลงไว้ในหนังสือพิมพ์ Korea Herald ซึ่งได้บรรยายถึงคุณลักษณะของคนเกาหลีว่า “คนเกาหลีเป็นคนที่ขยันขันแข็งในการทำงาน (industrious) คบง่าย (friendly) ชอบต่งเสียงเอะอะตึงตัง (boisterous) และบางครั้งก็มีการทะเลาะเบาะแว้ง (quarrelsome) บุคลิกภาพดังนี้เป็นเอกลักษณ์เด่นของคนเกาหลีทั่วไป อนึ่ง ชาวต่างประเทศจะเพิ่มบุคลิกภาพว่า เป็นคนหยาบกระด้าง ไม่ละมุนละไม (unkind or rude) เป็นการส่งท้าย” จากคำกล่าวนี้เองที่เอเบอร์โซลด์ใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ โดยนำมาผสมกับสิ่งที่เขาพบเห็น ทำให้ดูเหมือนว่า ลักษณะอุปนิสัยของคนเกาหลีสลับซับซ้อนและเป็นไปในเชิงขัดกันอย่างเห็นได้เด่นชัด จึงได้อธิบายให้เป็นระบบดังนี้

#### 4.1 ลักษณะธรรมชาติที่อยู่ภายใน (interior nature)

ก. เป็นคนคบง่าย (friendliness) คนเกาหลีเป็นคนคบง่าย จะแสดงความเป็นมิตรกับชาวต่างประเทศ (ในที่นี้ผู้เขียนหมายถึงชาวตะวันตก) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะต้องการที่จะฝึกภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่อยู่ในวัยเรียนมหาวิทยาลัย พวกเขาจะพยายามช่วยเหลือคนต่างชาติมาก ทำให้การพูดคุยโต้ตอบกันเป็นไปอย่างฉันทมิตร

จากโมตรจริตที่หยิบยื่นให้ตัวเอง ทำให้คนต่างประเทศสามารถมองเห็นวิถีทางความคิดของคนเกาหลีได้อย่างแจ่มชัดและเข้าใจโครงสร้างขององค์กรทางสังคม อันเป็นผลดีต่อนักธุรกิจชาวตะวันตกที่จะติดต่อค้าขายและทำงานในสังคมนี้ให้ได้รับผลสำเร็จ

สาเหตุที่คนเกาหลีแสดงความเป็นมิตรอาจเป็นเพราะการที่ชาวต่างชาติที่เข้ามาทำกิจกรรมในสังคมเกาหลียุคใหม่นี้ ไม่ได้เอาर्डเอาเปรียบ หรือสร้างความเสียหายให้แก่ประเทศนี้ และไม่ได้ทิ้งลูกระเบิดปรมาณูทำลายเมืองโซมให้ย่อยยับ ในทางตรงกันข้ามได้ส่งกองทหารที่ประกอบไปด้วยชาติต่าง ๆ มาช่วยขับไล่การรุกรานของคอมมิวนิสต์ในสงครามเกาหลี (ค.ศ. 1950-1953) ด้วยเหตุนี้ ชาวเกาหลีกับชาวตะวันตกจึงมีความสนใจในการทำประโยชน์ร่วมกัน และต่างเคารพซึ่งกันและกันบนพื้นฐานแห่งความเท่าเทียมกัน

ข. มีอารมณ์ขัน (sense of humor) สิ่งที่ผูกพันกับคำว่ามิตรภาพก็คือการมีอารมณ์ขัน คนเกาหลีจะมีเรื่องขำขันหรือโจ๊กมาเล่าสู่กันฟังมากมาย และจะระเบิดเสียงหัวเราะดังกึกก้องเมื่อได้รับฟังเรื่องตลกในขณะที่ผู้หญิงจะใช้มือปิดปากในยามที่พวกเธอขำอันเป็นกริยามารยาทที่ผู้หญิงมักจะกระทำกัน

ค. มีพลังเหลือเฟือ (energy intensity) คนเกาหลีจะมีพลังงานเหลือเฟือ คุณคนและเอาจริงเอาจังในการทำงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพวกเขาต้องต่อสู้เพื่อให้ชีวิตรอดในประเทศที่มีภูมิอากาศหนาวเย็น และต้องผ่านเหตุการณ์เลวร้ายตลอดเวลาในอดีตกาล ดังนั้นพวกเขาจึงเป็นคนอดทนและจะโถมพลังกำลังอย่างเต็มที่ในการทำงานใด ๆ ก็ตาม ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เช่น เวลาพวกเขาเล่นเทนนิส ก็จะตีอย่างรุนแรงประดุจเอาชีวิตแขวนไว้กับการกีฬาประเภทนี้ เวลาที่เขาล้างหน้าหรือแปรงฟันก็จะทำอย่างรุนแรงด้วยเสียงโครมคราม หรือในร้านที่มีดนตรีบรรเลง เสียงดนตรีจะดังสนั่นปานพายุทอณาโดพัดกระหน่ำ หรือหากนั่งแท็กซี่ในกรุงโซล ผู้โดยสารแทบหัวใจวายไปหลายตลบเพราะเกรงว่าจะเอาชีวิตมาทิ้งบนถนน ทั้งนี้เพราะคนขับจะขับอย่างรวดเร็ว แชนหน้าแชนหลังอย่างบ้าบิ่นโดยจะเป็นรองก็เพียงแท็กซี่ในนครปารีสเท่านั้น ตัวอย่างเหล่านี้แสดงถึงอุปนิสัยของคนเกาหลีที่ว่า “ถ้าจะเอาอะไรต้องเอาทั้งหมด หรือไม่ก็ไม่เอาอะไรเลย” (It's all or nothing at all)

ในการทำธุรกิจก็เป็นเช่นเดียวกัน คนเกาหลีจะทุ่มทุกอย่างเพื่อประโยชน์สูงสุด โดยจะเป็นนักต่อรองตัวง ไม่มีการลดราวาสอก (uncompromising) กับใคร อีกทั้งจะพยายามรุก (aggressive) เพื่อให้ได้รับประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดังนั้น นักธุรกิจต่างชาติพึงสังวรว่าจะต้องพบกับพฤติกรรมเช่นนี้เมื่อต้องเผชิญกับนักธุรกิจชาวเกาหลี

พลังเหลือเฟืออาจมองได้สองแง่ ในแง่บวกนั้นก็คือการแข่งขันให้ได้รับความสำเร็จ (drive for achievement) และเป็นแรงขับในการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น (drive for self-improvement) แต่ในแง่ลบนั้น จะถูกมองว่าเป็นคนไม่เอาใจเขามาใส่ใจเรา (thoughtlessness) ไม่เกรงใจ (unconsideration) และคืบคั้น (pushiness)

ง. ไม่รู้จักคำว่าอับอาย (minimal embarrassment) ความแตกต่างระหว่างคนเกาหลีกับชาวตะวันตกในเรื่องของความอับอายนั้น เราจะพบว่า คนเกาหลีจะไม่เขินอายเมื่อทำเป็นหรือไม่ถูกกาลเทศะ ดังเช่น คนเกาหลีจะไม่สนใจว่าคนอื่นจะได้ยินการสนทนาของตนหรือไม่ โดยจะพูดเรื่องธุรกิจอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาที่ยืนอยู่ในลิฟท์ทั้ง ๆ ที่มีคนอื่น ๆ ยืนอยู่รอบข้างมากมาย และคนเหล่านั้นก็ได้ยินเรื่องราวของการสนทนาทั้งเรื่อง ในขณะที่คนอื่น ๆ ที่ยืนอยู่ก็ไม่ได้แสดงอาการการเสียดายที่ไม่ได้ยิน หรือบางครั้งอาจเงี่ยหูฟังอีกด้วย

คนที่กำลังโทรศัพท์จะไม่สนใจกลุ่มคนที่กำลังรอน้ำตู้โทรศัพท์สาธารณะ ยืนฟังคำพูดของเขาอย่างชัดเจนทุกถ้อยคำ หรือในกรณีที่ถูกน้องทำผิด หัวหน้าจะตะโกนคำเตือนด้วยถ้อยคำที่รุนแรงซ้ำแล้วซ้ำอีกในห้องทำงานที่มีคนอื่น ๆ นั่งอยู่เต็ม

ผู้เขียนบทความกล่าวว่า หากจะคิดกันว่าชาวตะวันออกไม่ค่อยแสดงอารมณ์ออกมาหรือมักเก็บความรู้สึกได้ดีนั้น กรณีของคนเกาหลีไม่เป็นเช่นนั้น เพราะพวกเขาเป็นคนเจ้าอารมณ์และจะระบายความรู้สึกออกมาตรง ๆ (emotionally sensitive) โดยไม่ละอายหรือเก็บความรู้สึกไว้ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใด

จ. อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย (volatile temper) เราอาจเข้าใจได้ง่ายว่า การเอะอะโวยวาย (tumultuous) การแสดงอารมณ์ร้อนแรง และแสดงอาการฮึดฮัดนั้นเป็นธรรมชาติของคนเกาหลีที่จะแสดงออกมา หากถูกต้อนจนมุม หรือถูกรังหรือถูกหน่วงเหนี่ยว ยิ่งหากได้ดื่มสุราเข้าไปอีกสักนิดก็จะมีอาการระเบิดอารมณ์ออกมาในรูปของความขัดแย้ง การไม่ยอม และการโต้เถียงกันอย่างรุนแรงได้ ดังจะเห็นได้จากการชกต่อยที่เกิดขึ้นหน้าร้านเหล้าในช่วงเย็นท่ามกลางคนดูเป็นจำนวนมาก และท้ายที่สุดคู่ชกจะกอดคอกันและกันภายหลังที่พวกเขาดวงตาที่เขียวคล้ำและเลือดกำเดาไหลเป็นทาง

ในบริษัท ผู้จัดการจะโมโหจนเถียงและส่งเสียงตวาดลั่นกับลูกน้องที่ทำงานผิดพลาด เสียงดุด่าจะดังก้องทั่วห้องเสมือนหนึ่งเป็นการสร้างความอับอายให้กับลูกน้องคน

นั้นต่อหน้าเพื่อนร่วมงานทั้งหลาย โดยพนักงานที่ถูกคุณนั้นจะนั่งเงียบ คอดก ทำตาปริบ ๆ คล้ายกับจะร้องไห้

ดังนั้น ลักษณะของอารมณ์ร้อนและคุณเถียวดังนี้จะสามารถพบเห็นได้อย่างเด่นชัด ในกรณีการเดินขบวนของนักศึกษาที่จะมีแต่ความเร่าร้อนและรุนแรง ทั้งนี้ทั้งนั้น ก็เป็นเพราะคนเกาหลีมักไม่ยอมเก็บความรู้สึกไว้นั่นเอง

ฉ. มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง (positive self-confidence) นิตยสารไทม์ (Time ฉบับ 9/10/1984) กล่าวถึงบุคลิกภาพของคนเกาหลีว่ามี “จิตวิญญาณเราทำได้” (Can-do spirit) สูงมาก อันเป็นการแสดงถึงความเชื่อมั่นในตัวเองที่มากเกินไป คนเกาหลีมักจะคิดว่า สิ่งใดก็ตามหากต้องการทำแล้ว จะต้องทำได้ ไม่ว่าจะงานนั้นจะยากยิ่งสักปานใดก็ตาม ดังนั้นไม่ว่าพวกเขาจะต้องการสิ่งใด อยู่ไกลเพียงไหน ก็จะไม่ย่อท้อ โดยจะบากบั่นพากเพียรทำงาน ได้รับความสำเร็จอย่างเต็มกำลังความสามารถที่มีอยู่ทั้งหมด จึงไม่น่าแปลกใจเลยว่าคนเกาหลีมักจะตั้งเป้าหมายไว้สูงยิ่ง (impossible goal) แต่พวกเขาก็ทำได้จริง ๆ และมีหลายต่อหลายครั้งที่สามารถทำได้เกินเป้าหมายที่ตั้งไว้เสียอีก

ในส่วนของประเทศ ได้มีการตั้งเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจไว้สูง จนคนหลายคนคิดว่ามันสูงเกินกว่าจะไขว่คว้า แต่รัฐบาลและคนเมืองโตมก็พยายามทำให้บรรลุเป้าหมาย หรือเกินกว่าด้วยซ้ำ ทำให้มีการสร้างสถิติใหม่ ๆ เหนือกว่าที่ประเทศอื่นๆ เคยทำไว้หลายต่อหลายครั้งและในหลาย ๆ สาขา

สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะมีการกล่าวกันว่า ในนิทานพื้นบ้านหลายเรื่องมักเกี่ยวข้องกับเสือ ซึ่งได้อุตสาหะวิริยะพากเพียรด้วยการใช้พลังเสื้อมุ่งมั่นทำงานจนสามารถเอาชนะอุปสรรคทั้งปวงได้ อีกทั้งสามารถปราบศัตรูได้อย่างราบคาบ เพราะความเชื่อมั่นเองที่ทำให้คนเกาหลีมีความเชื่อมั่นในตัวของตนเองมากกว่า “เขาจะต้องทำได้และทำให้ได้ แม้ว่าจะต้องเผชิญกับปัญหาที่ยากยิ่งขวางหน้าปานใดก็ตาม”

ช. ความอดทน/ไม่อดทน แล้วแต่สถานการณ์ว่าเป็นเรื่องอะไรที่ทำให้คนเกาหลีอดทนหรือไม่อดทน เพราะตามประวัติศาสตร์ของโลกมนุษย์กว่า 4,000 ปีมาแล้วที่มีการสอนกันว่า คนเราควรจะรือรือไปก่อนที่จะตัดสินใจทำอะไรอย่างใดอย่างหนึ่ง (wait-

and-see) ลงไป จึงยังผลให้การทำธุรกิจอาจต้องใช้เวลาบ้างในการดำเนินการ อย่างไรก็ตาม ในกาลต่อมา ทศนคติของชาวตะวันตกต่อความอดทนเริ่มลดน้อยลงไปเรื่อย ๆ

สำหรับคนเกาหลีนั้น ถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนความคิด ชาวโสมจะไม่รีบร้อนในการหาข้อสรุป โดยจะใช้ยุทธวิธีในการรื้อดูไปก่อน ทำให้คนรอบข้างหรืออีกฝ่ายหนึ่งเริ่มหงุดหงิด นี่อาจเป็นกลอุบายที่จะดูว่าใครมีความอดทน (หรืออึด) มากกว่ากัน แต่ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมือง นักศึกษา คนงานและปัญญาชนต่างไม่อดทนที่จะออกมาเดินขบวนเรียกร้อง และมีการใช้ความรุนแรงโถมใส่และโจมตีตำรวจและฝ่ายตรงกันข้ามอย่างเอาเป็นเอาตายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังที่ฝ่ายตนต้องการ

ดังนั้น บุคลิกภาพของคนเกาหลีในเรื่องนี้จะมีสองภาพซ้อนกันอยู่ และพวกเขาจะสร้างความสมดุลระหว่างความอดทนและความไม่อดทนที่ตั้งห่างอยู่ปลายสุดขั้วของแต่ละด้าน

ซ. ความรู้สึก (feelings) สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่อยู่ติดตัวกับคนเกาหลีก็คือการใช้ความรู้สึกส่วนตัว (personal feelings) ต่อคนใดคนหนึ่งหรือต่อสถานการณ์หนึ่ง ๆ คำว่า “กิ-บุน” มักจะเป็นคำที่ใช้ในการสนทนาเสมอเพราะการกระทำและการตัดสินใจจะถูกทำให้ล่าช้าหรือเปลี่ยนแปลงไปก็เพราะกิ-บุนนี้เอง กิ-บุนเป็นความรู้สึกภายในที่มีบทบาทสำคัญในความสัมพันธ์เชิงธุรกิจและการตัดสินใจ ซึ่งเป็นเสมือนรอยประทับใจที่ซ่อนอยู่ลึก ๆ และเป็นเสมือนสิ่งที่สามารถจับต้องได้ด้วย

ตัวอย่างเช่น หากมีคนหนึ่งต้องการคำปรึกษาหรือมาขอเรื่องให้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ เขาก็จะเข้ามาพูดคุยในเรื่องราวทั่ว ๆ ไปช่วงระยะเวลาหนึ่ง ในขณะที่เดียวกันนั้น เขาก็จะคู่มือหน้า ทศนคติและประเมินความคิดที่อยู่ภายในใจของผู้ให้คำปรึกษา หากเขายังไม่แน่ใจว่าสถานการณ์เป็นของเขา เขาก็จะคุยเรื่องอื่น ๆ ต่อไปอีก 20-30 นาที หรือนานกว่านั้น โดยไม่ยอมเข้าเรื่องสักที หรืออาจจะไม่คุยเรื่องที่เขาต้องการเลยและลาจากไปเพื่อหาโอกาสใหม่ที่สถานการณ์เอื้อต่อเขา แต่หากเขาพิจารณาแล้วเห็นว่า สถานการณ์รอบข้างต่างพร้อมรับในเชิงบวก เขาก็จะเข้าเรื่องทันที ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความรู้สึกหรือกิ-บุนที่วุ่นนี้เป็นสิ่งที่อยู่ในใจ เป็นลักษณะทางจิตที่คนต้องการอ่านใจผู้อื่นเพื่อประเมินดูว่า สถานการณ์นั้นจะเอื้อประโยชน์ในทางบวกต่อเขาหรือไม่เพียงใดก่อนที่จะตัดสินใจในการทำอะไรที่ต้องการ

ฉ. ความอิจฉา (jealousy) คนเกาหลีจะยอมรับโดยดีว่าเขาเป็นคนขี้อิจฉา ซึ่งมักจะเป็นความอิจฉาหรือความไม่พอใจ หรือการต่อต้านหรือริษยาคนที่ดำรงตำแหน่งสูงกว่าตน ลักษณะเช่นนี้เป็นผลมาจากประวัติศาสตร์ที่ผู้คนไม่ไว้วางใจผู้ที่ป็นหัวหน้า โดยจะคิดอยู่เสมอว่าผู้นำ/หัวหน้าเป็นคนเห็นแก่ตัวและชอบหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองมากกว่าจะเพื่อแผ้วให้คนอื่น

อนึ่ง มีความรู้สึกเล็ก ๆ ที่อยากเป็นหัวหน้า/ผู้นำแทน เพราะไม่อยากจะตาม (wanting to be chiefs, and not Indians) จึงมักจะเลื้อยขาเก้าอี้ให้หัวหน้าพ้นจากตำแหน่ง และสูบเอาเป็นของตนเองเสมอ ๆ ลักษณะบุคลิกภาพแบบนี้เป็นรากฐานสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาในกระบวนการเมือง รวมทั้งเกิดปัญหาในบริษัทและในสำนักงานเพราะแต่ละคนจะข่มแข่งกันแย่งชิงตำแหน่งหัวหน้าไปครอง ยิ่งถ้าหัวหน้า (หรือผู้จัดการ) เป็นชาวต่างชาติด้วยแล้ว พวกเขาจะยิ่งคิดว่าตำแหน่งหัวหน้าบริษัทน่าจะตกอยู่กับคนที่เป็นชาวเกาหลี จึงพยายามทุกทางอย่างลับ ๆ เพื่อให้ได้ตำแหน่งนั้นมาครอง

#### 4.2 พฤติกรรมที่แสดงออกภายนอก (external behavior)

เอเบอร์โซลด์กล่าวถึงพฤติกรรมที่คนเกาหลีแสดงออกในขณะที่พวกเขาทำงานร่วมกัน มีดังนี้

ก. การชิงตัดหน้า (me-first) คนเกาหลีมีลักษณะเด่นอย่างหนึ่งคือ ต้องการได้รับก่อนหน้าคนอื่น ทำให้เกิดพฤติกรรมการแย่งหรือตัดหน้า เช่น หากเราขึ้นเข้าแถวซื้อตั๋วรถไฟใต้ดินอยู่ ก็จะมีคนวิ่งเข้ามาเบียดแทรกหรือตัดหน้าแย่งซื้อก่อน หรือหากจะสอดบัตรเข้าเครื่องเพื่อให้ทางเข้าเปิดตามชานชาลาสถานีรถไฟใต้ดินก็จะพบว่ามิไครบางคนแทรกเข้าไปก่อนหน้าเสมอ หรือหากขึ้นบนรถไฟ กลุ่มคนก็จะเบียดอัดคุณเข้าข้างฝาผนัง หรือคุณกำลังจะออกจากรถ ก็จะมีคนใช้มือแหวกดันตัวออกไปก่อน

เหตุการณ์เช่นนี้เป็นเสมือนการ โบกธงแท็กซี เมื่อรถหยุดก็จะพบว่ามีคนรีบวิ่งไปถึงตัวรถก่อนคุณ หรือกรณีจะเข้าลิฟท์ คนที่อยู่ข้างหลังจะแทรกเบียดตัวเข้าไปก่อนคุณ นอกจากนี้ ตามทางเดินไปยังรถไฟใต้ดิน คุณจะพบกับเด็กหนุ่มสาวและเด็ก ๆ วิ่งแข่งแซงคุณไปข้างหน้า เพื่อให้ไปถึงชานชาลาก่อนคนอื่น ๆ บางครั้งกระแทกตัวคุณจนเซหรือกระเด็นไปโดยปราศจากคำขอโทษ

ทั้งนี้ทั้งนั้น ในกรุงโซลมีผู้อาศัยอยู่กว่า 10 ล้านคนบนพื้นที่ไม่กว้างใหญ่นัก ดังนั้นการเบียดเสียดแย่งชิงเพื่อให้ได้ก่อนคนอื่นจึงก่อให้เกิดเป็นนิสัยของคนในเมืองนี้

ข. ปราศจากความเป็นส่วนตัว (lack of privacy) ชีวิตการอยู่ร่วมในครอบครัวของคนเกาหลีในอดีตนั้น บ้านจะมีห้องเพียง 2-3 ห้องและมีคนหลายคนของครอบครัวอาศัยอยู่ ทุกห้องจึงไม่มีความเป็นส่วนตัวสำหรับคนใดคนหนึ่ง เพราะจะมีการใช้ห้องเป็นทั้งที่นอน ห้องนั่งเล่น และห้องอ่านหนังสือสลับกันไป ทำให้ขาดความเป็นส่วนตัวในบ้าน ดังนั้น วิถีทางการดำรงชีวิตจะเป็นเสมือนหนึ่งการอยู่ร่วมกันและใช้ของทุกสิ่งร่วมกัน น้องชายและพี่ชายจะสวมใส่เสื้อผ้าของกันและกันเสมอ และเพื่อนจะยืมเสื้อผ้าและของใช้จากเพื่อนเป็นระยะเวลานาน ๆ ก่อนที่จะส่งคืน เป็นต้น ความเป็นเจ้าของในทัศนะของชาวตะวันตกจะไม่ค่อยปรากฏในสังคมเกาหลีเพราะจะถูกมองไปว่าเป็นคนเห็นแก่ตัว ด้วยเหตุนี้การแบ่งปันจึงเป็นวิถีชีวิตของครอบครัวคนเกาหลีและกลายเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมอีกด้วย

ในสังคมเกาหลี มีการใช้คำว่า “ของเรา” บ่อยกว่าคำว่า “ของฉัน” ซึ่งจะหมายรวมไปถึงบ้านของเรา พ่อของเรา บริษัทของเรา โบสถ์ของเรา ฯลฯ

สิ่งที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งก็คือ หากคุณกำลังนั่งอ่านหนังสือพิมพ์บนรถไฟ คนที่นั่งข้าง ๆ จะยื่นหน้ามาร่วมอ่านด้วยโดยไม่ขออนุญาต และเจ้าของหนังสือพิมพ์ก็ดูจะไม่สนใจว่าใครจะอ่านด้วยทั้ง ๆ ที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน

ดังนั้น กระดาษที่วางบนโต๊ะทำงาน เครื่องใช้สำนักงาน พิมพ์ดีด หรือทีวี มักจะมีคนหยิบฉวย ใช้และเปลี่ยนช่องจากเพื่อน ๆ ที่มาเยี่ยมเยือน อีกทั้งยังใช้ของทุกอย่างเสมือนหนึ่งเป็นของตนเองโดยไม่ขออนุญาต ทางที่ดีจึงควรเก็บของใช้ส่วนตัวไว้ในที่มิดชิดอย่าให้ใครเห็นจะเป็นการดีที่สุด

ค. การพึ่งพากับการยึดมั่น (dependence/assertion) เกาหลีเป็นประเทศที่เพิ่งเกิดใหม่เมื่อราว 50 ปีมานี้เอง (ตั้งเป็นสาธารณรัฐที่หนึ่งเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1948) อีกทั้งได้รับการก่อสร้างและทำการปรับปรุงใหม่หลังจากที่สงครามระหว่างเกาหลีเหนือ-ใต้ได้ทำลายทุกสิ่งทุกอย่างเกือบหมดสิ้น ด้วยเหตุนี้คนเกาหลีจึงต้องพึ่งพาคนต่างชาติและยก

ย่องเทคโนโลยีของชาติอื่น เช่น ญี่ปุ่นและสหรัฐฯ ว่าดีเด่นกว่าของตนเอง ทำให้เกิดเป็นความรู้สึกด้อยต่ำ (inferior complex) ที่ไม่ค่อยมองเห็นความสำคัญของตนเองเท่าที่ควร

ในทางตรงกันข้าม คนเกาหลีจะย่ำถึงแนวทางการดำเนินชีวิตตามประเพณีของเกาหลี เช่น เมื่อทำธุรกิจระหว่างประเทศซึ่งจำเป็นต้องพึ่งพากฎเกณฑ์สากลและความช่วยเหลือจากหลายฝ่ายในช่วงแรก ซึ่งนักธุรกิจเกาหลีจะยอมทำตาม แต่จะกลับไปใช้ชีวิตแบบเกาหลี (Korean way) ในการทำเมื่อธุรกิจเจริญเติบโตถึงขั้นสมบูรณ์ อีกทั้งยังคาดหวังให้ชาวต่างชาติกระทำตามวิถีแบบเกาหลีอีกด้วย นอกจากนี้ในกรณีของการเจรจาทางธุรกิจ โดยจะขอความช่วยเหลือด้านเทคโนโลยีในบางส่วน ในขณะที่เดียวกันก็จะหันมายึดหลักพื้นฐานความเท่าเทียมกันในธุรกิจส่วนที่เจริญเติบโตเต็มที่

จะเห็นได้ว่า การพึ่งพาอาศัยกับการยึดมั่นอาจสลับกันไปมา ซึ่งมักจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์ของคนเกาหลีเป็นสำคัญ กรณีใดที่เกาหลีไม่มีหรือมีแต่คุณภาพไม่ถึงขั้น ก็จะขอความช่วยเหลือพึ่งพา แต่หากมีและคุณภาพดีก็จะหันมาใช้วิถีทางของคนเกาหลี อีกทั้งยังชักชวนให้คู่ค้าอื่น ๆ นำไปใช้บนพื้นฐานของความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

ง. การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (drinking syndrome) ในวงการธุรกิจทั่วโลกนั้น การเลี้ยง/ดื่มกินระหว่างคู่ค้าจะมีขึ้นเสมอ โดยไม่มีใครปฏิเสธได้ว่าการที่จะให้ธุรกิจได้รับความสำเร็จจะขาดการเลี้ยงกันและกันมิได้

ในสังคมเกาหลีที่ยึดมั่นในลัทธิขงจื้อนั้น แบบแผนความประพฤติจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับการกินดื่ม ดังนั้น จะเป็นการเสียมารยาทมากและผิดธรรมเนียมประเพณีทางสังคมหากปฏิเสธคำเชิญชวนในการดื่ม อนึ่ง ในกระบวนการทางสังคมของเกาหลีที่ในสถานการณ์ทุกสถานการณ์ ไม่ว่าจะเป็งานเฉลิมฉลอง งานติดต่อพบปะ การอยู่ว่าง ๆ หรือกรณีที่ผูกพันกับอารมณ์และจิตใจ สิ่งแรกที่จะเกิดขึ้นก็คือการดื่ม

มีการสำรวจพบว่า เกาหลีเป็นชนชาติอันดับที่สองในกลุ่มสังคมที่จัดว่ามี การดื่มสุรามากที่สุดจากจำนวน 23 สังคม คนเกาหลีร้อยละ 39 ยอมรับว่าพวกเขาดื่มมากเกินไป (excessive drinking) และร้อยละ 20 บอกว่าการดื่มก่อให้เกิดปัญหาทางด้านครอบครัว ร้อยละ 76 ตอบว่าพวกเขาจะดื่มเป็นบางครั้งบางคราว (occasional drinking) ส่วน



คนเกาหลีที่มีความรู้ระดับอุดมศึกษามีอัตราการดื่มถึงร้อยละ 85 และคนในช่วงอายุระหว่าง 40-49 ปีเป็นกลุ่มที่มีผู้ดื่มจัดที่สุด

ในเกาหลี มีการกำหนดแบบแผนในงานดื่มที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษาและการทำธุรกิจดังนี้ หากลูกค้าเป็นชาวตะวันออก (เอเชีย) งานเลี้ยงจะดำเนินไปจนถึงตี 3-4 ส่วนลูกค้าชาวตะวันตกจะยุติในราวห้าทุ่ม (23 นาฬิกา)

มีนักธุรกิจบางคนที่หลีกเลี่ยงการดื่มแอลกอฮอล์ซึ่งอาจมีเหตุผลมาจากสุขภาพหรือไม่ค่อยชอบดื่ม พวกเขาจะใช้น้ำชาขงชั้น ๆ หรือน้ำผลไม้ที่มีรสคล้ายสุราใส่ขวดเหล้าเพื่อดื่มและแสร้งทำเป็นเมาเพื่อให้แขกหรือเพื่อนร่วมโต๊ะพึงพอใจ ทั้งนี้ทั้งนั้น การปฏิเสธการดื่มเป็นการไม่ให้เกียรติกับแขกหรือลูกค้าเป็นอย่างยิ่ง

จ. สไตล์การทำงาน (working style) นักธุรกิจต่างชาติจะรู้สึกทึ่งกับชั่วโมงการทำงานของคนเกาหลีเป็นอย่างมาก เพราะ (1) การทำงานวันละ 12 ชั่วโมงถือเป็นเรื่องปกติของบริษัททุกบริษัท และจะบวกอีก 5-6 ชั่วโมงในวันเสาร์ ทำให้เกาหลีจัดเป็นประเทศที่อยู่ในอันดับหนึ่งที่มีจำนวนเวลาการทำงานมากที่สุดต่อหนึ่งสัปดาห์ ซึ่งตราว 54.4 ชั่วโมง และมีบางบริษัทที่ทำมากกว่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงกลางปีของทุกปีที่มีการขยายธุรกิจ พนักงานจะทำงานกันจนถึงเที่ยงคืนหรือมากกว่าเพื่อให้ผลผลิตเพิ่มสูงขึ้นเป็นเท่าตัวหรือบางครั้งเป็นสามเท่า แต่ใช้พนักงานเท่าเดิม ด้วยเหตุนี้ พนักงานที่เข้าทำงานใหม่ ๆ จะต้องทำตัวคุ้นเคยกับระบบงานแบบนี้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เขาจะต้องแต่งกับงานของบริษัทซึ่งจะต้องทำงานอยู่โงงและผูกพันกับบริษัทไปตลอดชีวิต อีกทั้งครอบครัวของเขาก็จะต้องยอมรับสภาพนี้ด้วยเช่นกัน

ในช่วงเวลาเย็น มีบ่อยครั้งที่ผู้จัดการจะเชิญพนักงานไปร่วมดื่มภายหลังที่ทำงานกันมาทั้งวัน โดยพนักงานจะปฏิเสธคำเชิญชวนของผู้จัดการมิได้ บางครั้ง งานเลี้ยงอาจดำเนินไปจนเลยเที่ยงคืน กว่าจะกลับถึงบ้านก็เลยเที่ยงคืนไปนานแล้ว และจะต้องตื่นขึ้นมาทำงานตั้งแต่เช้าด้วยความรู้สึกสดชื่นและทันเวลา นั่นหมายความว่า เขาจะใช้เวลานอนพักผ่อนเพียง 3 ชั่วโมงเท่านั้น

ตลอด 12 ชั่วโมงแห่งการทำงานนั้น งานจะดำเนินไปเรื่อย ๆ แต่ก็ไม่ไ้จะปราศจากความเครียด เพราะจะมีเหตุการณ์แทรกเข้ามาเป็นระยะ ๆ บางครั้งก็จะมีเพื่อนมา

เยี่ยมเยียนที่สำนักงาน ซึ่งต้องใช้เวลาคู่กันนานราว 30 นาที ตอนบ่ายอาจจะออกไปอาบน้ำตามห้องอาบน้ำสาธารณะ (public bath) ซึ่งต้องจ่ายเงินเป็นค่าอาบน้ำราวครึ่งชั่วโมงเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด ในขณะที่คนงานและพนักงานระดับต้น ๆ จะไม่มีเวลาแม้แต่จะยืดเส้นยืดสายเพราะจะมีงานผ่านเข้ามาจนไม่อาจกระดิกตัวไปไหนได้เลย

ที่ทำงานจะมีโต๊ะเรียงรายกันราว 50-60 โต๊ะ มีพนักงานนั่งกันเต็ม โดยจะมีที่ว่างระหว่างโต๊ะที่สามารถจะเดินผ่านกันได้เท่านั้น จะมีเสียงดังระงมประดุจรั้งสิ่งตลอดชั่วโมงการทำงาน จนกระทั่งเวลา 17.00 นาฬิกา ทุกสิ่งทุกอย่างจะเงียบสงบเพื่อยืนร้องเพลงชาติ

จ. การเป็นเจ้าภาพเลี้ยง (It's my treat) โดยทั่วไปแล้ว การเลี้ยงอาหารของคนเกาหลีจะเป็นการเลี้ยงแบบทวิประสงค์ (entertaining two-way) กล่าวคือ ในช่วงรับประทานอาหารและเครื่องดื่มกันนั้น จะมีการพูดคุยกันในเรื่องธุรกิจทั้งทางตรงและทางอ้อมไปด้วย บางครั้งคนเกาหลีจะถือเอาเป็นจริงเป็นจังในข้อตกลงบางอย่างโดยไม่บอกล่วงหน้า ว่านี่คือการเจรจาที่เป็นทางการแล้วนะ ทั้ง ๆ ที่เป็นช่วงเวลารับประทานอาหารและดื่มกินกันอย่างสนุกสนาน

ในขณะที่ดื่มกินกัน อาจมีการเรียกคนเข้าร่วมโต๊ะด้วยหากเจอกันหน้าร้านหรือในร้านโดยบังเอิญ โดยปกติแล้ว ร้านที่จัดเลี้ยงจะเป็นร้านหรูหร่า ปิดมิดชิดด้วยประตูเลื่อนและมีพนักงานบริการ การรินเหล้านั้น เจ้าภาพจะรินให้แขก ในขณะที่แขกจะรินให้แก่เจ้าภาพเป็นการตอบแทน ในการรินเหล้าให้แก่กัน ผู้รับจะต้องใช้สองมือประคองถ้วยเหล้า อันเป็นการให้เกียรติแก่ผู้รินให้ ลักษณะมารยาททางสังคมดังนี้ เป็นวิถีแห่งเกาหลีที่เป็นการสร้างมิตรภาพที่ดีระหว่างกัน

พอถึงตอนจ่ายเงิน ก็จะแย่งกันจ่าย หากเจ้าภาพจ่ายก่อน แขกก็จะออกปากเชิญไปร่วมดื่มในร้านที่สองในคืนนั้นทันที (ยกเว้นจะมีการขอเลื่อนจากเจ้าภาพ) การดื่มต่อก็จะเริ่มขึ้นอีกรอบหนึ่ง

ข. ทำมากเกินไป (over-extension) ทักษะคิดหรือแนวคิดอย่างหนึ่งของคนเกาหลีก็คือ “การทำมาก ๆ เอาไว้” ซึ่งคนจะถือเป็นเกณฑ์สำคัญในการดำรงชีวิตและใช้เป็นปัจจัยในการอธิบายเหตุผลของการใช้พลังอย่างเหลือเฟือเพื่อในการทำงาน อย่างไรก็ตาม เกณฑ์ดังกล่าวอาจจะกลายเป็นตัวสร้างปัญหาสังคมขึ้นได้

ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาเล่าเรียน การดำเนินธุรกิจ กิจกรรมทาง การเมือง ฯลฯ คนเกาหลีจะเอาจริงเอาจังในการทำกิจกรรมนั้น ๆ อย่างเต็มที่และอาจเกิน ขอบเขตเสียด้วยซ้ำ คนส่วนใหญ่จะใช้เวลาอนพักนอนเพียงวันละ 3-4 ชั่วโมงเท่านั้น หาก ทำงานในธุรกิจก็จะทุ่มเททำงานตั้งแต่เช้าจรดเย็นและดีก็อย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย จึงอาจ กล่าวได้ว่า คนจะทำให้มากเกินความสามารถที่ควรจะทำได้ (take on more work than they can do) ดังตัวอย่างเช่น บางคนจะเริ่มทำธุรกิจในช่วงที่เกิดวิกฤต กู้ยืมเงินมาทำธุรกิจจำนวน มากเกินกว่าที่จะใช้คืนได้ เป็นอาทิ อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ คนเกาหลีมีความต้องการพิเศษที่ จะผลักดันตัวเองให้ทำเกินกำลังเสมอ

ตัวอย่างอีกประการหนึ่งในเรื่องของการสอบเข้าเรียนต่อ (entrance examination) ซึ่งอาจถือว่าเป็นตัวอย่างที่น่าสนใจยิ่ง โดยเด็กมัธยมปลายจะใช้เวลาเตรียมตัวสอบเป็นเวลา หลายเดือน ทุกคนจะต้องเอาจริงเอาจัง และในช่วงก่อนสอบ โรงเรียนมัธยมบางแห่งจะจัดชั้น พิเศษให้เด็กเรียนเพื่อเตรียมตัวสอบ ซึ่งจะต้องนั่งเรียนในห้องตลอด 24 ชั่วโมงเป็นเวลาหนึ่ง ถึงสองอาทิตย์ กล่าวคือต้องเรียนกันทั้งวันทั้งคืน จะหยุดพักก็เฉพาะช่วงทานอาหารและเข้า ห้องน้ำเท่านั้น พ่อแม่ผู้ปกครองจะเป็นผู้นำอาหารมาส่งที่โรงเรียนทุกมื้อ

จะเห็นได้ว่า คนเกาหลีจะคิดจะทำอะไรก็จะต้องมากเกินพอ ในขณะที่คน รอบข้าง (พ่อแม่ ครู เพื่อนฝูง สื่อมวลชน หัวหน้างาน และคนทั่วไป) จะให้การสนับสนุน ให้ กำลังใจ และยกย่องว่าเป็นคนดีคนเก่ง เอาจริงเอาจัง และเป็นคนมีอนาคต จึงทำให้คนเกาหลี สามารถสร้างสถิติใหม่ ๆ ในงานที่ตนเองรับผิดชอบได้เสมอ ๆ

ช. การทักทาย (greetings) ประเด็นสุดท้ายก็คือการทักทาย ซึ่งเป็นเรื่องที่น่า ศึกษาและนักธุรกิจชาวต่างประเทศควรให้ความสนใจกระทำตาม เพราะเป็นเสมือน “เมื่อเข้า กรุงโรม ควรต้องกระทำเช่นเดียวกับชาวโรมัน”

การจับมือ (shaking hand) คนเกาหลีจะใช้การจับมือเมื่อแรกพบหรือ แนะนำตัว แต่วิธีการจับมือจะใช้สองมือ เพราะถือว่าการให้เกียรติ การใช้สองมือนี้รวม ไปถึงการรับของจากคนอื่น ดังที่ได้กล่าวในหัวข้อก่อนหน้านี้

การทักทายด้วยการโอบกอดจะไม่ใช่ในสังคมเกาหลี และยังจับผู้หญิงถือ เป็นข้อห้าม

การโค้ง (bowing) การโค้งเป็นประเพณีดั้งเดิมของคนเกาหลี และจะต้องหยุดเพื่อโค้งคำนับ จะเป็นการไม่สมควรอย่างยิ่งที่โค้งในขณะที่ยังคงเดินต่อไป อย่างไรก็ตาม ผู้หญิงจะไม่ใช้วิธีการจับมือ แต่จะใช้การโค้งคำนับแทน และแขกก็ควรจะโค้งคำนับตอบ

การโบกมือ (hand-waving) การโบกมือทักทายดังเช่นชาวตะวันตกไม่ค่อยนิยมใช้ในสังคมเกาหลี เพราะจะใช้การโค้งคำนับแทน

แจ็ค เอเบอร์โซลด์กล่าวในตอนสุดท้ายว่า ที่กล่าวมานี้เป็นกฎเกณฑ์ทางสังคมของคนเกาหลีที่ทุกคนควรจะเรียนรู้ไว้หากต้องพบหรือทำธุรกิจกับคนเกาหลี การเรียนรู้ในสิ่งที่เขาชอบ ไม่ชอบ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน และกัน อันจักนำไปสู่ความร่วมมือและการสร้างประโยชน์สูงสุดระหว่างกัน<sup>4</sup>

##### 5. ความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรม : บทวิพากษ์

แม้ว่าคนเกาหลีและสื่อมวลชนจะรายงานถึงความเจริญก้าวหน้าในอุตสาหกรรมหนัก เทคโนโลยี โทรคมนาคม และอิเล็กทรอนิกส์ โดยรัฐบาลสนับสนุนอุตสาหกรรมหลักเหล่านี้ด้วยการทุ่มทุน กำลังคนและกำลังการผลิตและการตลาดนับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งขึ้นเรื่อยมา จนถึงปัจจุบัน จนสามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศจำนวนมหาศาลในปลายทศวรรษ 1990 และต่อเนื่องมาจนถึงทศวรรษปี 2000 นี้ อย่างไรก็ตาม นายเคนนิชิ โอมาเอะ (Kenichi Ohmae) นักเศรษฐศาสตร์ผู้มีชื่อเสียงของญี่ปุ่นไม่เห็นเช่นนั้น โดยเขาได้เขียนบทความลงพิมพ์ในวารสารเล่มหนึ่งในกรุงโตเกียวเมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1999 ซึ่งได้วิจารณ์ว่า “เกาหลีได้ไม่สามารถจะยืนอยู่บนขาของตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ และจะตกอยู่ในสภาพเป็นประเทศผู้ผลิต รับช่วง (subcontractor) ของบริษัทญี่ปุ่นและสหรัฐฯ ต่อไปอีกนับ 100 ปีข้างหน้า”

โอมาเอะ ได้อธิบายว่า เกาหลีได้มีปัญหาทางด้านโครงสร้าง ทั้งนี้เพราะขาดผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ต่ออนาคต (absence of future-oriented leaders) ในการวางแผนนโยบายอุตสาหกรรม เท่าที่ผ่านมา นั้น อุตสาหกรรมของเกาหลีอิงอยู่กับเศรษฐกิจของญี่ปุ่นมากเกินไป และเซโบลก็ไม่ได้มีการปฏิรูปอย่างจริงจัง ดังนั้น แทนที่เกาหลีจะกลายเป็นศูนย์กลางทางอุตสาหกรรมในศตวรรษใหม่ แต่กลับต้องเผชิญกับวิกฤตในปีต่อไป (ค.ศ. 2000) ที่ไม่

อาจจะแก้ไขได้โดยง่ายเมื่อเกาหลีต้องเปิดตลาดเสรีกับญี่ปุ่นและกับประเทศคู่แข่งอื่น ๆ อันจะส่งผลให้เกิดเป็นปัญหาการบริหารงานของรัฐบาลนายคิม เดจุง ต่อไป

โอมาอะ เน้นว่า ที่ว่าเกาหลีได้ได้หลุดพ้นจากวิกฤตการณ์ทางการเงินอย่างสมบูรณ์เมื่อปลายปี ค.ศ. 1999 และสภาพเศรษฐกิจกลับเข้าสู่สภาวะปกติแล้วนั้น เป็นการมองภาพที่ไม่ถูกต้องนัก เพราะการที่เกาหลีฟื้นตัวได้เป็นเพราะได้ยอมทำตามการบงการของสหรัฐฯ และนักเก็งกำไรได้หยุดการโจมตีเงินวอนชั่วคราว แต่มิใช่เป็นผลมาจากการปรับปรุงพื้นฐานทางเศรษฐกิจใด ๆ เลย นอกจากนี้ เงินทุนสำรองที่เพิ่มขึ้นจะไม่ยั่งยืน เพราะจะทำให้ค่าของเงินวอนแข็งขึ้น อันจะส่งผลให้การส่งออกได้ผลกระทบและความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันในตลาดโลกลดลง

จุดอ่อนที่เป็นปัญหาทางโครงสร้างอยู่ที่อุตสาหกรรมของประเทศเกาหลีใต้ ส่วนใหญ่เป็นเพียงการประกอบเป็นสินค้าสำเร็จรูป (resemble plants) แล้วส่งกลับไปขายยังญี่ปุ่นและสหรัฐฯ อีกทั้งมีความค่อยพัฒนาในอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วน จริงอยู่ที่เกาหลีมีอุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าประเภทเดียวกันกับญี่ปุ่น เช่น ตู้เย็น รถยนต์ เซมิคอนดักเตอร์ การต่อเรือ เหล็กกล้า ฯลฯ แต่เกาหลีต้องพึ่งพาชิ้นส่วนที่เป็นหัวใจสำคัญ (key parts) ของสินค้าเหล่านี้จากญี่ปุ่น อีกทั้งต้องนำเข้าเทคนิคในการผลิตจากญี่ปุ่น (know-how) อย่างไรก็ตาม รัฐบาลของนายคิม เดจุงได้เข้ามาบริหารประเทศร่วม 17 เดือนแล้ว (จนถึงเวลาที่เขาเขียนบทความ) แต่ก็ไม่ได้แก้ไขปัญหานี้แต่ประการใด

การพึ่งพาการนำเข้าชิ้นส่วนสำคัญและเครื่องจักรในการผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกของเกาหลีนั้น ไม่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มเท่าใดนัก เพราะยิ่งเกาหลีเร่งผลิตสินค้าไปขายยังตลาดสหรัฐฯ มากขึ้นเท่าใด เกาหลีก็ต้องเพิ่มการขาดดุลการค้าให้กับญี่ปุ่นมากขึ้นเท่านั้น ด้วยเหตุนี้เกาหลีจึงต้องเลือกจากทางเดินสองแพร่ง ที่ผู้นำทางการเมืองและผู้นำทางธุรกิจอุตสาหกรรมจะต้องเลือกด้วยวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกลในการสร้างนโยบายอุตสาหกรรมในระยะยาวที่จะก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าที่ยั่งยืนและสูงขึ้นต่อไป

เท่าที่ผ่านมาและในปัจจุบัน แชโบล็ยยังคงมุ่งแต่ขยายผลกำไร ในขณะที่เดียวกันก็ปิดหูปิดตาไม่พัฒนาการผลิตอุตสาหกรรมชิ้นส่วนสำคัญ (key parts) ส่วนรัฐบาลก็ให้ความสนใจแต่ตัวเลขการได้เปรียบดุลการค้า ดังนั้น ทศนคติดังกล่าวจะต้อง

เปลี่ยนไป เพราะหากยังคงเป็นเช่นนี้อยู่ เกาหลีก็จะยังคงเป็นเพียงประเทศผู้ผลิตรับช่วง (subcontractor) ของบริษัทจากญี่ปุ่นและของสหรัฐฯ ต่อไปอีกนานเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ ทางออกที่น่าจะเลือกก็คือ เกาหลีจะต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างอุตสาหกรรมให้แตกต่างไป จากญี่ปุ่น กล่าวคือ ควรผลิตสินค้าที่ญี่ปุ่นไม่ผลิต ซึ่งอาจจะต้องใช้เวลาอีกราว 10 ปี กว่าที่จะ ทำให้เกิดผลเป็นรูปธรรมเมื่อโครงสร้างได้เปลี่ยนไป และถึงตอนนั้น อุตสาหกรรมของ เกาหลีก็จะก้าวกระโดดและเจริญรุ่งเรืองที่ยั่งยืน

บทความของโอมาเอะได้จุดประเด็นสำคัญแก่คนและรัฐบาลเกาหลีเป็นอย่างมาก มีทั้งผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยมากมาย นี่ก็เป็นอีกมุมมองหนึ่งของคนต่างชาติที่ วิพากษ์วิจารณ์อย่างตรงไปตรงมาซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจยิ่ง หากเรานำคำวิพากษ์วิจารณ์นี้ มาย้อนมองธุรกิจอุตสาหกรรมของไทย จะเห็นได้ว่ามีลักษณะไม่ต่างอะไรจากคำพูดของนาย โอมาเอะ

## 6. คนไทยมองเกาหลี : ข้อสังเกตของผู้เขียนและชาวเมืองสยาม

ผู้เขียนได้มองภาพสังคมและคนเกาหลีด้วยความชื่นชมและเป็นมิตรเสมอ ภายหลังที่ตัดสินใจเลือกศึกษาคนและสังคมเกาหลีตั้งแต่ปี ค.ศ. 1983 (พ.ศ. 2526) เป็นต้นมา นับตั้งแต่นั้น ก็เริ่มคบหาคนเกาหลีที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยเดียวกัน ณ ต่างประเทศ อีกทั้ง ทำการค้นคว้าวิจัยหาข้อมูลจากหนังสือเอกสารและสอบถามพูดคุยเกี่ยวกับสังคมนี้เรื่อยมา เมื่อเริ่มเขียนหนังสือเกี่ยวกับประเทศบนคาบสมุทรเกาหลีในหัวข้อต่าง ๆ ทำให้ต้องเร่งศึกษา ข้อมูลทั้งทางตรงและผ่านข้อเขียนของคนอื่น ๆ อย่างละเอียดถี่ถ้วนมากขึ้น จนกระทั่งศูนย์ เกาหลีศึกษาได้รับอนุมัติให้จัดตั้งขึ้นจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงเมื่อปี พ.ศ. 2538 ศูนย์ฯ ได้ ให้การต้อนรับคนเกาหลีที่เดินทางมาเยี่ยมเยือนและแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นอย่าง สม่ำเสมอ อีกทั้งได้รับเอกสาร หนังสือพิมพ์รายวัน และอุปกรณ์ต่าง ๆ จากสถานทูต สาธารณรัฐเกาหลีประจำประเทศไทยและองค์กรต่าง ๆ ในเกาหลีเสมอ ทำให้ศูนย์เกาหลี ศึกษากลายเป็นแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับคนและสังคมนี้ที่ใหญ่แห่งหนึ่งของประเทศไทย อนึ่ง ผู้เขียนได้เดินทางไปร่วมสัมมนาและทำการวิจัยในประเทศเกาหลีอย่างต่อเนื่อง จึงได้ถือ โอกาสเก็บข้อมูลจากประสบการณ์ตรง รวมทั้งได้สัมภาษณ์คนไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศนี้

เพื่อให้ได้รับข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้หลาย ๆ ทาง ทำให้ได้รับประโยชน์ยิ่งและสามารถนำมาใช้ในการเขียนในหัวข้อนี้ตามข้อเท็จจริงที่ได้ประสบ ดังจะจัดเป็นประเภทตามหัวข้อเป็นลำดับดังนี้

6.1 บุคลิกของคนเกาหลี คนไทยส่วนใหญ่ยอมรับว่า คนเกาหลีเป็นคนขยันขันแข็งและเอาจริงเอาจังในการทำงาน เป็นคนตรง ปากกับใจตรงกันและเป็นคนคงง่าย อีกทั้งยังชื่นชมความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาชนบท จึงมีข้าราชการชั้นผู้ใหญ่และผู้นำรัฐบาลของไทยเข้าร่วมกิจกรรมเซมาอิล อนุคงเพื่อการเรียนรู้การพัฒนาชนบทของเกาหลีหลายคน ด้วยเหตุนี้ คนไทยจึงมีความรู้สึกที่ดีและมองภาพบุคลิกภาพในด้านดีของคนเกาหลีเสมอมา อย่างไรก็ตาม ภาพเหล่านี้มักเป็นผลมาจากการคบหาสมาคมกับคนเกาหลีหรือได้ไปเยี่ยมชมประเทศเกาหลีในช่วงเวลาสั้น ๆ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการสัมผัสแต่เพียงเปลือกนอก ซึ่งก็มีใช่เป็นเรื่องผิดหรือถูกแต่ประการใด หรือเป็นเรื่องเสียหายที่คนไทยจะมีความรู้สึกที่ดีและมองภาพในแง่ดีต่อคนอีกสังคมหนึ่ง ซึ่งตามปกติแล้ว คนไทยส่วนใหญ่มักมองโลกในแง่ดี มองคนอื่นชนชาติอื่นด้วยความรู้สึกที่ดีอยู่แล้วเป็นพื้นฐาน

แต่หากคบค้าสมาคมและคุ้นเคยกับคนเกาหลีเป็นเวลานาน ๆ จะพบว่า คนเกาหลีเป็นคนใจร้อน ไม่มีความเกรงใจ ไม่สำรวม เช่น ตะโกนข้ามหัวกันอย่างไม่ยำเกรง อีกทั้งไม่มีความละอาย ดังเช่น พฤติกรรมที่คนทั่วโลกยอมรับว่าดีและปฏิบัติตาม แต่คนเกาหลีจะตั้งคำถามตามสิ่งที่สิ่งที่ตนต้องการกระทำโดยไม่แยแสว่าคนอื่นจะคิดอย่างไร หรือหากกระทำผิด เช่น แย่งที่นั่งบนรถไฟหรือแซงคิวก็จะทำตัวไมู่้ร้อน ไมู่้สึกว่าตนกระทำผิด หรืออาจคิดว่าคนในสังคมของเขาก็ทำกันเช่นนั้น และจะไม่เอ่ยปากขอโทษเลย เป็นต้น คนไทยที่อาศัยอยู่ในเกาหลีต่างรับไม่ได้กับพฤติกรรมแบบนี้

6.2 การวิพากษ์วิจารณ์ คนเกาหลีชอบวิพากษ์วิจารณ์ในเชิงดูถูกเหยียดหยามคนและสังคมอื่น ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือคนเกาหลีที่ศึกษาและคุ้นเคยกับเมืองไทยและคนไทยมาก ๆ เช่น อาจารย์ที่สอนในภาควิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยในเกาหลี อาจารย์เหล่านี้ (ทั้งที่เป็นอาจารย์ประจำและอาจารย์พิเศษ) จะเรียนรู้เรื่องเมืองไทยและภาษาไทย ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมไทยเป็นอย่างดี เพราะเคยเข้ามาอาศัยเรียนในประเทศไทยของเราเป็นระยะเวลาหลายปี จึงมีอิทธิพลต่อการอบรมสั่งสอนนักศึกษาที่เรียนวิชาเอก

ภาษาไทยเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งยังได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับเมืองไทยแก่สาธารณชนชาวเกาหลีทั่วไปอีกด้วย พวกเขาจะมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของลูกศิษย์ ผลที่เกิดขึ้นก็คือ ลูกศิษย์หลายคนต่างวิพากษ์วิจารณ์เมืองไทยและคนไทยไปในทางลบ ทั้ง ๆ ที่ยังไม่เคยมาเมืองไทยเลย ทั้งนี้เพราะอาจารย์เหล่านี้ได้สอดแทรกความคิดเห็นของตนในขณะที่สั่งสอนลูกศิษย์ที่กำลังเรียนภาษาไทยอยู่

ข้อวิพากษ์วิจารณ์ของคนเกาหลีที่มีต่อคนไทย ก็คือ คนไทยเป็นคนใจเกียจ คัดสินใจช้าแม้แต่ไอ้เอ๋ ชอบความสบาย รักความสนุกสนาน ไม่มีความมุ่งมั่นทำสิ่งใดอย่างจริงจัง ไม่มีเป้าหมายในการทำงาน และเป็นสังคมที่ขาดระเบียบวินัย อีกทั้งจะเตือนคนเกาหลีด้วยกันเองว่า คนไทยเป็นคนไม่น่าคบ และควรจะมาแสวงผลประโยชน์จากคนไทยและเมืองไทยให้มาก ๆ

ส่วนคนเกาหลีที่รู้จักเมืองไทยและคนไทยน้อยหน่อยหรือแบบผิวเผิน ก็จะมองเมืองไทยว่าเป็นเสมือนกับประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย แม้จะมีฐานะทางเศรษฐกิจด้อยกว่าเกาหลี

โดยทั่วไปแล้ว คนเกาหลีจะจงเกลียดจงชังชาวญี่ปุ่นที่เข้ามายึดครองเป็นอาณานิคมในอดีต พวกเขาจะวิพากษ์วิจารณ์ถึงความโหดร้ายของคนญี่ปุ่นทั้งในที่ลับและที่แจ้ง รวมทั้งสั่งสอนลูกหลานให้เกลียดชังชาวบูชิโด อีกทั้งต่างพยายามเอาชนะให้ได้ เช่น หากทีมกีฬาของเกาหลีเอาชนะทีมของชาติอื่น พวกเขาก็จะดีใจเป็นธรรมดา แต่หากเอาชนะทีมญี่ปุ่นได้ละก็ จะกระโดดโลดเต้นแสดงความปลื้มใจอย่างออกนอกหน้า โดยไม่เกรงอกเกรงใจผู้ใดรอบข้าง จึงดูเสมือนว่า พวกเขาต้องการเยาะเย้ยถากถางให้คนญี่ปุ่นได้รับความอับอาย

อีกประการหนึ่ง ในช่วงตอนปลายศตวรรษที่ 20 คนเกาหลีไม่พอใจสหรัฐฯ และต้องการขับไล่กองทหารอเมริกันจำนวน 37,000 นาย ให้ออกจากฐานทัพในประเทศเกาหลีใต้ รวมทั้งได้กล่าวหาว่า สหรัฐฯ อยู่เบื้องหลังในการสังหารหมู่ชาวเกาหลีในเหตุการณ์ที่เมืองกวางจูเมื่อปี ค.ศ. 1980 และสหรัฐฯ เอารัดเอาเปรียบเกาหลีอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนเป็นตัวการสำคัญที่มีให้เกาหลีเหนือรวมกับเกาหลีใต้ ดังนั้น ทุกครั้งที่มีการเดินขบวน สหรัฐอเมริกาจึงตกเป็นเป้าของการโจมตี มีการเผาธงชาติสหรัฐฯ พร้อมกับตะโกนว่า “แยงกี้ โกโฮม” อย่างไม่รู้กี่ตาม แม้จะมีการเกลียดชังสหรัฐฯ และญี่ปุ่นเพียงใดก็ตาม แต่เบื้องลึกของจิตใจนั้นชาวเกาหลีก็ยอมรับว่าสองชาตินี้ดีเด่นกว่าตนทั้งทางด้านเทคโนโลยี



และคุณภาพของคน อีกทั้งยังเชื่อว่าเกาหลีมีความด้อยกว่าสองชาตินี้ (inferior complex) ซึ่งเกาหลีจะต้องพึ่งพาความรู้และเทคโนโลยีต่อไป

ประการสุดท้าย คนเกาหลีจะถูกดูถูกชนชาติต่าง ๆ และชาติที่มีฐานะทางเศรษฐกิจด้อยกว่าตน อีกทั้งจะแสดงออกอย่างชัดเจนเมื่อต้องพบปะเกี่ยวข้องกับด้วย ในกรณีที่ต้องการเปรียบเทียบในด้านการศึกษา รายได้ต่อหัว จำนวนผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ อัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ใอคว ฯลฯ มักจะเปรียบเทียบกับประเทศที่เจริญในกลุ่ม OECD เท่านั้น และไม่แยะแสร้งหรือกล่าวถึงประเทศที่ต่ำกว่าของตนเองเลยแม้แต่น้อย อนึ่ง คนเกาหลีจะไม่ค่อยสำนึกถึงบุญคุณที่ในอดีตเคยพึ่งพาต่างชาติที่ส่งกองทหารไปร่วมรบในช่วงสงครามเกาหลี โดยจะไม่มี การพูดถึงเรื่องนี้เลย

6.3 การค้าและการลงทุน คนเกาหลีจะเป็นนักต่อรองที่ฉลาด มีความดุดันและไม่ยอมอ่อนข้อไม่ว่าจะเป็นเรื่องใหญ่หรือเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ทั้งนี้เพื่อต้องการแสวงหาประโยชน์สูงสุด ทุกเรื่องที่พวกเขาต้องการ ก็จะใช้กลยุทธ์ทุกแบบ และอ้างถึงความไม่พร้อมของฝ่ายตนเพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งยอม ในทางตรงกันข้าม จะไม่ยอมลดราคาหรือหากฝ่ายตนได้เปรียบ จึงดูเสมือนหนึ่งว่าเป็นคู่ค้าที่จู้จี้ไปเสียทุกเรื่อง ทั้งนี้ทั้งนั้นเพราะอุปนิสัยที่ต้องการเอาชนะในการต่อรองเป็นทุนเดิมอยู่ในตัว

ในด้านการค้านั้น เกาหลีต้องการส่งสินค้าออกไปขายยังต่างประเทศให้ได้มากที่สุด แต่จะจำกัดการนำเข้าด้วยการใช้มาตรการที่มีใช้ภาษีศุลกากร เช่น กลัวไม้จากประเทศไทยจะต้องนำไปปรอมควันฆ่าแมลงนาน จนเกือบเหี่ยวเฉา หรือถ้าเจอแมลงสักตัว ก็จะนำไปเผาทั้งทั้งหมด อนึ่ง จะอ้างว่าเนื่องจากประเทศนิวซีแลนด์มีเชื้อโรคห้ามนำเข้า และผลไม้จากสหรัฐฯ เคลือบสารเคมี ฯลฯ อีกทั้งมีการกักเก็บสินค้าเพื่อให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรตรวจสอบเป็นเวลานานเกินควร ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อตัวสินค้าและผู้ส่งออกจากประเทศอื่นที่ไม่ได้รับเงินค่าสินค้าในเวลาอันควร ทั้งนี้ทั้งนั้น ที่ทำกันเช่นนั้นก็เพื่อต้องการลดปริมาณการนำเข้านั่นเอง โดยรัฐบาลเกาหลีมักอ้างเสมอว่า มีความจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบตามกระบวนการศุลกากรตามแบบฉบับของคนเกาหลีที่ต้องใช้เวลานาน อีกทั้งเจ้าหน้าที่มีน้อย ฯลฯ

พ่อค้านำเข้ารายย่อยของเกาหลีจะมีชื่อเสียงในการไม่ชำระเงินค่าสินค้า เช่น การชำระเงินในการนำเข้ากางเกงยีน กลัวไม้ ฯลฯ เป็นไปอย่างล่าช้า และในหลาย ๆ

กรณีไม่จ่ายเงินเลย แม้จะมีองค์กรของรัฐบาลเกาหลีทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย แต่ก็ช่วยอะไรไม่ได้ ผู้ส่งออกชาวต่างประเทศต้องไปฟ้องร้องเอาเอง ซึ่งต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายมากในศาลเกาหลี ไม่คุ้มกับการฟ้องร้องจึงต้องปล่อยให้พ่อค้าเกาหลีโกงไปต่อหน้าต่อตา

ในด้านการลงทุนในต่างประเทศ บริษัทเกาหลีจะส่งคนไปควบคุมงานทุกประเภทในบริษัทร่วมทุนในประเทศอื่น อีกทั้งเฝ้าติดตามทุกฝั้ว โดยไม่ไว้วางใจผู้ถือหุ้นร่วมที่เป็นคนท้องถิ่นเท่าที่ควร ทำให้คนท้องถิ่นไม่พอใจและไม่อยากร่วมงานด้วย นอกจากนี้ความเอื้ออาทรต่อคนท้องถิ่นมีน้อยมาก ทำให้ถูกต่อต้านจากคนท้องถิ่น

6.4 การท่องเที่ยวต่างประเทศ นักท่องเที่ยวชาวเกาหลีจะกระทำพฤติกรรมที่ไม่สามารถทำได้ในสังคมของตนเอง แต่จะไปทำในประเทศที่ตนไปท่องเที่ยวแทน โดยจะกระทำผิดจารีตประเพณีและผิดกฎหมายในต่างประเทศ เช่น หารับประทานอุ้งตีนหมี เป็นต้น ในขณะที่เดียวกัน นักธุรกิจและคนหนุ่มสาวจะออกไปตั้งสำนักงานในประเทศที่คนเกาหลีไปท่องเที่ยวเพื่อทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ ทำร้านอาหารเกาหลีและการคมนาคมขนส่งให้นักท่องเที่ยวเกาหลี โดยมักอ้างว่า นักท่องเที่ยวชาวเกาหลีพูดภาษาอื่นไม่เป็นและรับประทานอาหารประเทศอื่นไม่ได้ ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวตกถึงมือของคนในประเทศอื่นน้อยมาก

6.5 โคเรียนทาวน์ (Korean town) ผู้เขียนได้เดินทางไปยังสหรัฐอเมริกาในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือและแมริแลนด์ในเดือนเมษายน ค.ศ. 2000 ได้พบชุมชนชาวเกาหลีในแถบนั้น โดยบริษัทสื่อเต๋ได้ลงทุนสร้างห้างสรรพสินค้าตามเมืองต่าง ๆ หลายแห่ง มีร้านอาหารเกาหลีตั้งมากมาย และธุรกิจอื่น ๆ ของเกาหลีเฟื่องฟู

คนเกาหลีจะมีหนังสือพิมพ์เกาหลี รับประทานอาหารเกาหลี พูดภาษาเกาหลี และเขียนภาษาเกาหลีในสินค้าทุกรายการในห้างสรรพสินค้า คนเกาหลีเหล่านี้จะถูกชนกลุ่มน้อยกลุ่มอื่นในสหรัฐฯ โดยผู้เขียนได้รับฟังจากคนอเมริกันผิวขาวคนหนึ่งว่า คนเกาหลีจะอยู่รวมกันเป็นกระจุกและมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น และเมื่อชายของให้คนผิวดำและกลุ่มน้อยอื่น ๆ จะไม่ยอมส่งเงินทอนลงในมือลูกค้า แต่จะเอาเงินทอนวางไว้ให้คนผิวดำหยิบเอาเอง ทำให้คนผิวดำเห็นว่าคนเกาหลีดูถูก และต่อต้านคนเกาหลี จึงไม่น่าแปลกใจ

ว่าเมื่อเกิดการจลาจลในนครลอสแอนเจลิสเมื่อปลายทศวรรษที่ 1990 ร้านค้าและทรัพย์สิน  
ของคนเกาหลีจึงตกเป็นเป้าถูกเผาและทำลายมากกว่าทรัพย์สินของคนเชื้อชาติอื่น



## สรุปและความส่งท้าย

อาจกล่าวได้ว่า บุคลิกภาพของคนเกาหลีเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และสภาพที่โหดร้ายซ้ำแล้วซ้ำเล่าในหลายยุคหลายสมัย อีกทั้งประเทศมีขนาดเล็กที่ประชากรอาศัยอยู่กันอย่างเบียดเสียดอัดแน่นในสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ไร้ทรัพยากรธรรมชาติ ปัจจัยเหล่านี้จึงมีผลให้ทุกคนต่อสู้ดิ้นรนและตะเกียกตะกายเพื่อให้มีชีวิตรอด อันเป็นผลให้เกิดเป็นบุคลิกภาพที่โน้มเอียงไปในทางใดทางหนึ่งอย่างเห็นได้ชัด (extreme) อนึ่ง การถูกประชาชาติรอบข้างรบกวนและฉกชิงผลประโยชน์ออกจากเกาหลีไปอย่างต่อเนื่อง ทำให้คนเกาหลีไม่ไว้วางใจคนต่างชาติ จึงได้วิพากษ์วิจารณ์ชนชาติอื่นในทางลบตลอดมา

อย่างไรก็ตาม โชคดีที่ผู้นำประเทศยุคใหม่ นับตั้งแต่ นายปัก จุงฮี ที่ได้ใช้วิกฤตให้เป็นโอกาส มุ่งมั่นนำชาติก้าวไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ ทำให้คนเกาหลีโถมกำลังสุดตัวเพื่อพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมอย่างหามรุ่งหามค่ำ จนได้รับความสำเร็จในระดับหนึ่ง

อุปนิสัยประจำชาติของชนชาติหนึ่งอาจมีทั้งดีและเลวในสายตาของคนภายนอก แต่สิ่งหนึ่งที่คนเกาหลีน่าจะเรียนรู้ก็คือการมองเขา-มองเรา ควรมองสังคมรอบข้างและทั่วโลกเพื่อนำสิ่งดี ๆ มาปรับใช้ในสังคมของตนเอง ซึ่งเป็นเช่นเดียวกับชนชาติอื่นที่พยายามศึกษาสังคมเกาหลี และนำข้อดีมาใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเอง ทั้งนี้ทั้งนั้น สังคมในยุคปัจจุบันต้องติดต่อและเกี่ยวข้องกันเสมอ มาตรฐานสากลควรได้รับการปรับใช้บ้างไม่มากก็น้อย

## เชิงพรรณนาที่ 12

- <sup>1</sup>Isabella Bird Bishop, **Korea and Her Neighborus**. London, 1898.
- <sup>2</sup>Cornellius Osgood, **The Koreans and Their Culture**. New York: Ronald Press Company, 1951.
- <sup>3</sup>Vincent S.R. Brandt, **A Korean Village : Between Farm and Sea**. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1971.
- <sup>4</sup>Jack Aebersold, “What Makes Koreans Tick?” in **The Key to Successful Business in Korea**. by Song-Hyon Jang. Seoul : Yong Ahn Publishing Co., 1988, pp. 27-41.
- <sup>5</sup>Yoo Cheong-mo, “Korea a Permanent Subcontractor to U.S. and Japan, Critic Says,” **Korea Herald**. August 4, 1999, p. 12.